

Анотація

Яницька І. А. Правовий статус патронату як форми сімейного виховання. — Стаття.

Визначено правовий статус такої форми сімейного виховання, як патронат. Розкрито її значення у загальній системі державних заходів, спрямованих на забезпечення здійснення кожною дитиною права на сімейне виховання.

Ключові слова: діти-сироти, сім'я, патронат, опіка, піклування, прийомна сім'я, патронатний вихователь, батьки.

Аннотация

Яницькая И. А. Правовой статус патроната как формы семейного воспитания. — Статья.

Определен правовой статус такой формы семейного воспитания, как патронат. Раскрыто ее значение в общей системе государственных мероприятий, направленных на обеспечение осуществления каждым ребенком права на семейное воспитание.

Ключевые слова: дети-сироты, семья, патронат, опека, забота, приемная семья, патронатный воспитатель, родители.

Summary

Yanizka I. A. Legal Status of Patronage As a Form of a Home Education. — Article.

Defined legal status of such form of family upbringing as patronage. Also defined its value in the general system of the state activities directed on maintenance of realization by each child his right to family upbringing.

Keywords: children-orphan, a family, patronage, guardianship, trusteeship, a foster family, patronage tutor, parents.

УДК 347.275

Р. В. Карпов

ЗАСТАВНА ЯК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІПОТЕЧНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Іпотечні цінні папери — це вид цінних паперів, що з'явився у цивільному обігу після прийняття низки нормативних актів, направлених на врегулювання іпотечних відносин. Серед таких актів слід відзначити Закон України «Про іпотеку» від 5 червня 2003 р. № 898-IV (далі — Закон «Про іпотеку»), Закон України «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» від 19 червня 2003 р. № 979-IV (далі — Закон «Про іпотечне кредитування») та Закон України «Про іпотечні облігації» від 22 грудня 2005 р. № 3273-IV (далі — Закон «Про іпотечні облігації»).

Зазначені нормативні акти встановлюють відносини у системі іпотечного кредитування, регулюють порядок видачі та обігу заставних, визначають правові засади випуску та обігу іпотечних облігацій та сертифікатів, а також вигоди до їх іпотечного покриття.

Важливість забезпечення виконання цивільно-правових угод, предметом яких виступають об'єкти нерухомості, підкреслює актуальність обраної теми дослідження.

Особлива роль у правовому механізмі іпотечного кредитування належить заставним — цінним паперам, що використовуються у цивільно-правових угодах для прискорення обігу нерухомості та рефінансування банківських установ.

У науковій літературі заставні, як і інші іпотечні цінні папери, зазвичай розглядаються як допоміжний інструмент, що використовується в системі іпотечного кредитування. Серед найбільш ґрунтовних економіко-правових досліджень іпотечного кредитування можна назвати праці таких вітчизняних вчених, як Д. М. Гриджук, О. Т. Євтух, С. І. Кручок, В. О. Олійник, І. І. Пучковська. З позиції цивільно-правової науки такі вчені, як Ж. В. Завальна, М. В. Старинський, В. Л. Яроцький, у своїх наукових дослідженнях розглядали іпотечні цінні папери як об'єкти цивільних прав.

Разом з тим існує необхідність детальніше дослідити роль та місце заставної як цінного паперу в загальній системі іпотечного кредитування, оскільки більшість дослідників пройшла дещо осторонь даного питання.

Метою дослідження є визначення місця заставної в системі іпотечних цінних паперів та з'ясування особливостей цивільно-правового порядку її використання у якості забезпечення випуску інших іпотечних цінних паперів — облігацій та сертифікатів.

Відповідно до п. 3 ч. 5 ст. 3 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV іпотечні цінні папери — це такі цінні папери, випуск яких забезпечено іпотечним покриттям (іпотечним пулом) та які посвідчують право власників на отримання від емітента належних їм коштів. До іпотечних цінних паперів віднесені іпотечні облігації, іпотечні сертифікати та заставні.

Відповідно до ст. 20 Закону «Про іпотеку» заставна — це борговий цінний папір, що засвідчує безумовне право його власника на отримання від боржника виконання за основним зобов'язанням, за умови, що воно підлягає виконанню в грошовій формі, а в разі невиконання основного зобов'язання — право звернути стягнення на предмет іпотеки.

Необхідно відзначити, що заставні займають особливе місце в системі іпотечних цінних паперів. З цивільно-правової точки зору група іпотечних цінних паперів представлена дуже різними видами. Іпотечні облігації та сертифікати віднесені до емісійних цінних паперів та можуть існувати переважно у бездокументарній формі, а заставна є неемісійним цінним папером, і форма її існування — виключно документарна.

Крім того, заставна є ордерним цінним папером і відповідно до ст. 20 Закону «Про іпотеку» може передаватися її власником будь-якій особі шляхом вчинення індосаменту. Інші іпотечні цінні папери є іменними, і права, посвідчені такими цінними паперами, передаються у порядку, встановленому для відступлення права вимоги.

Відповідно до ст. 28 Закону «Про іпотеку» власник заставної може до настання строку виконання боржником зобов'язань за заставною проводити операції з належними йому заставними для рефінансування власної діяльності шляхом залучення додаткових грошових коштів від інших осіб.

У Законі наведено чотири способи рефінансування. Перший — продаж заставної шляхом вчинення індосаменту з компенсацією індосанту вартості заставної у встановленому сторонами розмірі. Другий — це продаж заставної із зобов'язанням зворотного викупу, або операція «репо». Третій — передача заставної у заставу для забезпечення виконання зобов'язань перед іншими кредиторами. Четвертий — емісія іпотечних цінних паперів.

Відзначимо, що рефінансування шляхом емісії іпотечних цінних паперів кардинально відрізняється від перших трьох способів тим, що не передбачає передачі заставної іншій особі взамін грошового відшкодування. Навпаки, особа, що рефінансується, повинна передати інвестору зовсім інші цінні папери — іпотечні облігації або сертифікати.

Іншими словами, Законом «Про іпотеку» передбачено два варіанти використання заставної для рефінансування раніше виданих іпотечних кредитів. У першому випадку заставна може виступати як самостійний цінний папір у якості об'єкту купівлі-продажу або застави. У другому випадку заставна використовується як забезпечення емісії іпотечних цінних паперів, що надає їй особливе місце у механізмі цивільно-правового регулювання іпотечного обігу.

Таким чином, характерною ознакою заставної слід вважати можливість виступати забезпеченням випуску інших іпотечних цінних паперів, що прямо зафіксовано у ст. 31 Закону «Про іпотеку». Необхідно підкреслити унікальність даної ознаки заставної. І хоча застава будь-якого цінного паперу передбачена ст. 576 ЦК України, порядок застави заставної у випадку забезпечення емісії іпотечних цінних паперів є дещо особливим. Заставна, що включена до складу іпотечного покриття, не передається заставодержателю, а знаходиться у власника.

У даному аспекті цікава для з'ясування загальної проблеми застави цінних паперів наукова полеміка у російській періодиці. Наприклад, російський автор А.Н.Харін характеризує цінні папери як вид майна, що може суттєвим чином змінюватися, та надає широкий спектр думок російських науковців по даній тематиці [1, 35].

Серед українських науковців найближче до специфіки застави заставної підійшов О. Виговський, який цілком справедливо стверджує, що вона стосується не лише порядку передачі її у заставу, а й цілого ряду інших ознак, і зокрема порядку звернення стягнення на заставну [2, 8].

Виходячи з того, що заставна може бути використана як забезпечення випуску інших іпотечних цінних паперів, вона повинна повністю відповідати і вимогам, що пред'являються до такого забезпечення. На прикладі випуску звичайних іпотечних облігацій можна розглянути порядок використання заставної у якості забезпечення такої емісії.

Закон «Про іпотечні облігації» визначає, що іпотечними облігаціями є такі облігації, виконання зобов'язань емітента за якими забезпечене іпотечним покриттям. Емітентом звичайних іпотечних облігацій є іпотечний кредитор, що несе відповідальність за виконання зобов'язань за такими іпотечними облігаціями іпотечним покриттям та всім іншим своїм майном, на яке відповідно до законодавства може бути звернено стягнення.

В свою чергу, іпотечне покриття — це іпотечні активи, а також інші активи, які відповідно до Закону «Про іпотечні облигації», проспекту емісії та реєстру іпотечного покриття забезпечують виконання зобов'язань емітента за іпотечними облигаціями, а іпотечний актив — це право вимоги за забезпеченим іпотекою грошовим зобов'язанням боржника.

Поняття іпотечного покриття є найважливішим для визначення іпотечних цінних паперів, оскільки воно підкреслює відмінність від інших груп цінних паперів та визначає їх основні характеристики.

Вимоги до включення іпотечних активів до складу іпотечного покриття визначені у ст. 7 Закону «Про іпотечні облигації». Заставні, що у нашому випадку виступають як іпотечні активи, також повинні відповідати таким вимогам.

Відповідно ч. 2 ст. 7 Закону «Про іпотечні облигації» передбачено, що іпотечні активи можуть включатися до складу іпотечного покриття, якщо вони належать емітенту на праві власності, і можуть бути відчужені у разі невиконання зобов'язань за іпотечними облигаціями. При цьому зобов'язання боржників, що забезпечені іпотекою, підлягають виконанню виключно у грошовій формі. Крім того, до відповідного державного реєстру в установленому законодавством порядку мають бути внесені відомості про те, що емітент є іпотекодержателем за відповідним іпотечним договором. Заставна відповідає таким вимогам повністю.

Крім того, відповідно ч. 2 ст. 7 іпотечні активи не можуть бути включені до складу іпотечного покриття, якщо: іпотечні активи перебувають у заставі або обтяжені іншим чином для забезпечення виконання емітентом зобов'язань інших, ніж його зобов'язання за іпотечними облигаціями; за відповідним іпотечним чи кредитним договором прийнято рішення про звернення стягнення і щодо боржника порушено провадження у справі про банкрутство; умови відповідного іпотечного договору передбачають можливості заміни чи відчуження іпотекодавцем предмета іпотеки без згоди іпотекодержателя; предмет іпотеки не знаходиться на території України та не застрахований на його повну вартість від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування; іпотечні активи включені до складу іпотечного покриття (іпотечного пулу) іншого випуску іпотечних цінних паперів; основна сума боргу боржника за забезпеченим іпотекою зобов'язанням перевищує 75 відсотків оціночної вартості предмета іпотеки, визначеної суб'єктом оціночної діяльності.

Підкреслимо, що перелічені вимоги стосуються правового стану саме іпотечних активів, якими може бути і певна сукупність заставних. І, що найважливіше, більшість даних вимог дотримується вже на етапі видачі заставної. Іншими словами, заставні можуть розглядатися як іпотечний актив, що пройшов подвійний контроль.

Як визначено ст. 8 Закону «Про іпотечні облигації», іпотечні та інші активи, включені до складу іпотечного покриття іпотечних облигацій, вважаються переданими у заставу, що забезпечує виконання зобов'язань емітента-заставника перед власниками іпотечних облигацій — заставодержателями.

Застава іпотечного покриття не потребує укладення договору застави і виникає з моменту державної реєстрації випуску іпотечних облігацій. Іпотечні та інші активи, що включаються до складу іпотечного покриття після державної реєстрації випуску іпотечних облігацій, вважаються переданими у заставу з моменту внесення до реєстру іпотечного покриття відомостей про включення цих активів до складу іпотечного покриття.

Необхідно також нагадати, що у п. 2 ст. 30 Закону «Про іпотеку» окремо визначено, що власник заставної не зобов'язаний повідомляти боржника про передачу заставної у заставу у випадку включення засвідчених заставною прав до складу іпотечного покриття звичайних іпотечних облігацій. Дана норма приводить у відповідність статус заставної як іпотечного активу.

Застава іпотечного покриття припиняється у разі повного задоволення вимог власників іпотечних облігацій або після звернення стягнення на іпотечне покриття. Звичайно, звернення стягнення на іпотечне покриття може здійснюватися лише на вимогу власників іпотечних облігацій.

Як підсумок розгляду особливостей цивільно-правового порядку використання заставної, на підставі викладеного матеріалу можна зробити наступні висновки.

Заставна може бути використана власником або як самостійний цінний папір, або у складі іпотечного покриття інших іпотечних цінних паперів. Така властивість надає заставній спеціальні функції в механізмі рефінансування іпотечних кредитів та визначає її особливу роль в системі іпотечних цінних паперів.

У випадку використання заставної у складі іпотечного покриття, даний цінний папір використовується тільки у якості іпотечного активу, і до моменту повного виконання зобов'язання за відповідним випуском іпотечних облігацій втрачає можливість бути відчуженим його власником.

Таким чином, коли заставні передаються до складу іпотечного покриття, вони стають його невід'ємною складовою частиною до моменту повного задоволення вимог власників іпотечних облігацій.

Порівняльний аналіз визначень заставної та іпотечного активу дає можливість зробити висновок, що заставна — це іпотечний актив, втілений у цінний папір. Всі вимоги, що пред'являються до іпотечного активу в якості складової іпотечного покриття, безумовно, пред'являються і заставній.

Література

1. Харин А. Н. Некоторые проблемы залога ценных бумаг // Юрист. — 2004. — № 9. — С. 35–37.
2. Виговський О. І. Юридичні аспекти застави заставної // Цінні папери України. — 2006. — № 2. — С. 8–9.

Анотація

Карпов Р. В. Заставна як забезпечення іпотечних паперів. — Стаття.

Стаття присвячена визначенню місця заставної в системі іпотечних цінних паперів та з'ясуванню особливостей цивільно-правового порядку її використання у якості забезпечення випуску іпотечних облігацій та сертифікатів.

Ключові слова: заставна, іпотечні цінні папери, забезпечення, іпотечне покриття, іпотечні активи.

Анотація

Карпов Р. В. Закладная как обеспечение ипотечных ценных бумаг. — Статья.

Статья посвящена определению места закладной в системе ипотечных ценных бумаг и выяснению особенностей гражданско-правового порядка ее использования в качестве обеспечения выпуска ипотечных облигаций и сертификатов.

Ключевые слова: закладная, ипотечные ценные бумаги, обеспечение, ипотечное покрытие, ипотечные активы.

Summary

Karpov R. V. Mortgage As the Collateral for Mortgage-Backed Securities. — Article.

The article is devoted to defining the place for a mortgage among the mortgage-backed securities. The civil order was clarified to use the mortgage as the collateral for issuance of mortgage bonds and certificates.

Keywords: mortgage, mortgage-backed securities, collateral, mortgage cover, mortgage assets.

УДК 347.122:061.234(477)

Ю. В. Кривенко

СПОСОБИ НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ РЕЛІГІЙНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Сучасна Україна вступила в період духовного піднесення. Вільна людина у справедливій державі — найвища цінність сучасної України. Головні пріоритети діяльності держави — це людський розвиток і гідність, духовність і свобода, рівність і солідарність, громадянське суспільство та демократія, єдність і правова держава, міжнаціональна і міжконфесійна злагода, взаємна повага і толерантність, справедливість і добро.

У рекомендаціях Парламентської асамблеї Ради Європи з питань захисту власності релігійних громад № 1556 (2002 р.) рекомендовано — гарантувати релігійним інститутам, власність яких була націоналізована в минулому, ретитуцію цієї власності у визначений термін чи, якщо це неможливо, справедливую компенсацію; необхідно стежити за тим, щоб націоналізована церковна власність не приватизувалася (п. 8).

Відповідно до ч. 1 та 2 ст. 17 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» релігійні організації мають право використовувати для своїх потреб будівлі і майно, що надаються їм на договірних засадах державними, громадськими організаціями або громадянами.

Мета статті полягає в проведенні огляду та аналізі нормативно-правової бази при визначенні та характеристиці способів набуття права власності релігійними організаціями, з урахуванням норм світського та канонічного права.

Відповідно до постановленої мети було сформульоване таке завдання: використовуючи матеріали практики, проаналізувати способи набуття права власності релігійними організаціями.